

אותם על יד על יד. וכן מי שפגד ליקח – לקנות בית וליקח – לישא
אשה בארץ ישראל, אין מחייבין אותו ליקח מיד, אלא ימתין עד
שמיצא את האשה ההוגנת לו. ומעשה פאשה אלמנה אחת, שהיה
בנה מיצר – מציק לה, וקפצה ונשבעה שכל מי שצבא לבקש
שאנשא לו, איני מהיידתו ריקם, אלא אנשא לו, וקפצו עליה בני
אדם שאינן מהוגנין לישא אותה, וכפבא הדבר אצל חכמים, אמרו,
שאינן שבעתה מחייבתה להינשא להם, משום שלא נתפוננה זו
אלא להגנו לה.

הברייתא מבארת ענין דומה: כשם שאמרו שאין מגדלין בהמה דקה
בארץ ישראל, כך אמרו שאין מגדלין תיה דקה כגון צבי ושועל
בארץ ישראל, מאותו הטעם. רבי ישמעאל אומר, אבל מגדלין
כלבים בפרין – קטנים ונמוכים, וחתולים, וקופין, וחולדות כנאים,
מפני שעשויים הם לנפך – לפנות את הכית מן העכברים.

מבארת הגמרא: מאי 'חולדות כנאים'. אמר רב יהודה, 'שרצא
חרצא', ואיבא דאמרי – ויש אומרים 'שרצא חרצא'. ונקראת
'חרצא' משום דקמיני שקיה – ששוקיה דקיס וחריציה ניכרים
ביניהם. ונקראת 'חולדת כנאים' משום דרצא ביני ונודיני –
שרועה בין אילני הסנה. ומאי 'שרצא', משום דמתתאי שקיה –
ששוקיה נמוכים והיא שורצת על הארץ.

הגמרא מבארת שגידול בהמה דקה אסור אף בבבל: אמר רב
יהודה אמר רב, עשינו עצמנו כבבל בארץ ישראל לגבי גידול בהמה
דקה, משום שסתם שדות בבבל הן של ישראל. אמר ליה רב אדא
בר אהבה לרב הונא, דידך מאי – מדוע אתה מגדל את בהמתך
הדקה. אמר ליה רב הונא, דידך קא מינפרא להו – את בהמתינו
שומרת חובה אשתי שלא תזיק לשדות. אמר ליה – קיללו רב אדא
בר אהבה, חובה תקבירנהו לבנה – תקבור את בניה, משום שאתה
סומך עליה שתשמור על הבהמה אף שאינה יכולה לשמור. ואכן,
בולה שניה – כל שנותני דרב אדא בר אהבה לא אקיים ורעא לרב
הונא – לא נתקיימו לרב הונא בניו מהחובה.

הגמרא מביאה לשון אחרת במאמר זה: איבא דאמרי, אמר רב
הונא אמר רב, עשינו עצמנו כבבל בארץ ישראל לגבי גידול בהמה
דקה, מבי אהא – מעת שבה רב לבבל, שבין שיד שם
את ישיבתה, נתרבו המתיישבים שם מישראל, וסתם שדות הן של
ישראל.

הגמרא מביאה מעשה הקשור לדין האמור: רב ושמואל ורב אסי
איפלעו לבי שבועה הון – נקלעו לבית שבו נערכה ברית מילה,
ואמרי לה – ויש אומרים שנקלעו לבי ישועה הון – לבית שבו נערך
משתה לכבוד פדיון הבן, רב לא ציל קמיה דשמואל – רב לא רצה
לדכנס לבית קודם שמואל,

והפכה המתפרנס ממכירת בהמות ביום השוק, לזקנה בהמות דקות
ושוחט אותן מיד, או לזקנה ושוחה – ומשהה אותן כדי לשוחטן עד
שלשים יום לקנייתן, ובלבד שלא ישחה את הענינה – המאוחרת
שבהן, שלקחה סמוך ליום השוק, עד מלאת שלשים יום לקנייתה:
הגמרא מביאה את דעת רבן גמליאל בענין זה: שאלי תלמידיו את
רבן גמליאל, טבח המתפרנס ממכירת בהמות, או כל אדם קודם
הרגל, מהו – האם מותר לו לגדל בהמות דקות. אמר להן, מותר.
מקשה הגמרא: והתנן שאין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל.
מבארת הגמרא: אלא הכי קא בעו מיניה – כך שאלו אותן, מהו –
האם מותר לטבח או לעולה לרגל לשחות אצלו בהמות דקות,
ואמר להן, מותר, ובלבד שלא תצא מביתו ותרעה פער, כדי שלא
תפסיד שדות אחרים, אלא קושרה בביתו ככרעי המטה.

הגמרא מביאה ברייתא בענין גידול בהמה דקה: תנו רבנן, מעשה
בחסיד אחד, שהיה גונח – צועק מכאב לבו, ולא היה יכול להשיב
את רוחו, ושאלי לרופאים ברפואתו, ואמרו שאין לו תקנה עד שיניק
חלב רותח מעו משחרית לשחרית – בכל בוקר, והביאו לו עז וקשרו
לו אותה ככרעי המטה, והיה יונק ממנה משחרית לשחרית. לימים
נכנסו חבריו לבקריו, כיון שראו אותה העז קשורה ככרעי המטה,
חזרו לאחוריהם ואמרו, לסטים מוזיין, דהיינו העז, שהיא בהמה
דקה הרועה בשדות אחרים וגוזלת את הרבים, נמצא בביתו של
זה, וכי יתכן שאנו ננכסין אצלו לבקרו. לאחר מכן ישבו ודקדקו
במעשיו של אותו חסיד, ולא מצאו בו עוונות אלא אותו עזן של
אותה העז. ואף הוא בפשע מיתו אמר, יודע אני שאין בי כלל עזן,
אלא עזן אותה העז, שעבכתני על דברי חברי.

הגמרא מביאה את עונש העובר על איסור זה: אמר רבי ישמעאל,
מכעלי בתים – מן האנשים החשובים שבגליל העליון, היו אנשי בית
אבא, ומפני מה חרבו, מפני שהיו מרעין בהמה דקה בחורשין –
ביערות, והיו דנין דיני פטונות בתיח מומחה. ואף על פי שהיו להם
חורשים סמוך לבתיהם, ומותר לגדל בהמה דקה ביערות שבארץ
ישראל, נענשו משום ששרה קמנה של אחרים היתה בין היערות,
והיו מעבירין את הבהמות בדרך עליה, והיתה מפסידה את הזרעים
שבה.

הגמרא מביאה ברייתא בענין מי שעבר על איסור זה ורוצה לתקן
מעשיו, וכן באיסורים נוספים: תנו רבנן, רועה שגידל בהמות דקות
שלו בארץ ישראל, ועשה תשובה והוא צריך למוכרן לתושבי חוץ
לארץ, אין מחייבין אותו למכור את כולם מיד, אלא מוכר על יד על
יד – מעט מעט, כדי שלא יפסיד, שאם ידאו אנשים שהוא דחוק
למוכרן, לא ירצו לקנות ממנו אלא בפחות משוויין. וכן נר, שגפלו
לו כלבים וחזירים בירושתו מאביו הגוי, ואסור לגדלן, אין מחייבין
אותו למכור את כולם לגוי מיד, כדי שלא יפסיד בכך, אלא מוכר

ובחצוצרות, על שבא עליהם שחין הגורם לאדם להתחכך
ולהתגרד, ואפילו בשבת שאסור להתענות בה ולחזק בה צרכיו.
והדלת להצלתה הנעללת בפני האדם, לא במהרה תפתח לו שוב,
שאם אדם הפסיק להצליח במעשיו, לא יחזור במהרה להצלתו
הראשונה, ולכן צריך להרבות לבקש רחמים על כך. והלוקח בית
מנכרי בארץ ישראל, בותבין עליו אונו – שטר מכירה אפילו בשבת,
באופן שהנכרי רוצה ללכת לדרכו בשבת, כדי שלא להפסיד את
ישו ארץ ישראל.
הגמרא מקשה על הדין הראשון: מיתבי, שנינו בברייתא, ושא
פורעניות המתרגשות ובאות על הצבור, כגון חיבוק – שחין, ועל
הנב או נבוב או צירעה ויתוש שמזיקים להם, ושלוח נחשים
ועקרבים שמסכנים אותם, לא היו מתריעין בציבור בשבת, אלא רק
צועקים בתפילה ביחיד. ומבואר שאין מתריעים בשבת על השחין
הנקרא 'חיבוק'. מתרצת הגמרא: לא קשיא, כאן – בברייתא מדובר
בשחין לח שאינו קשה כל כך, ולכן לא התירו להתריע עליו
בציבור בשבת, וכאן – בסוגייתנו מדובר בשחין יבש שקשה יותר.
דאמר רבי יהושע בן לוי, השחין שהביא הקדוש ברוך הוא על
המצרים, היה לח מכחיו יבש מפניו, שנאמר (שמות ט י) ויהי
שחין אבקפת פרח בארץ ובבהמה, והיינו, שבפריחתו במקום
הנראה לאדם היה מבעבע דהיינו לח, ומשמע שבתוכו היה יבש.
הגמרא ממשיכה לבאר את דברי האמוראים: והדלת להצלתה
הנעללת בפני האדם, לא במהרה תפתח לו שוב. מבררת הגמרא:
מאי היא – מהי הכוונה במאמר זה. מבארת הגמרא: מר זוטרא
אמר, שהכוונה היא למיכתה, שאם הסכימו לסמוך את אחד
מהחכמים לרב, ולבסוף לא סמכוהו, שוב לא יוכלו לסמוכו
במהרה. רב אשי אמר, כל המריעין לו – מי שהביאו עליו רעה מן
השמים, לא במהרה מטיבין לו. רב אחא מדיפתי אמר, לעולם אין
מטיבין לו יותר. דוחה הגמרא את דבריו: ולא היא – אין דבריו
נכונים, ורק רב אחא מדיפתי מלתא דנפשיה הוא דאמר – אמר
זאת על דבר שארע בו, כמבואר בגמרא (ב"ב יב) שנתמנו
החכמים להושיעו בראשם, ולבסוף מינו את מר בר רב אשי, ואז
קרא על עצמו מאמר זה, ששוב לא ימליכוהו יותר.
הגמרא ממשיכה לבאר את דברי האמוראים: והלוקח בית מנכרי
בארץ ישראל, בותבין עליו אונו – שטר מכירה אפילו בשבת.
מקשה הגמרא: בשבת סלקא דעתך – וכי עולה על דעתך שהתירו
לכתוב בשבת משום ישוב ארץ ישראל, הלא כתיבה אסורה מן
התורה. מתרצת הגמרא: אלא בדאמר רבא הוה תם (שבת קכט.) לגבי
עשיית צרכי חולה שאין בו סכנה בשבת, שאם יש בהם חילול
שבת אומר לנכרי ועושה אותם, והוא נמי – גם כאן אומר לנכרי
ועושה. ואף על גב דאמר לנכרי לעשות מלאכה איסור שבות היא
מדברנן, משום ישוב ארץ ישראל לא נזרו ביה רבנן שלא יאמר
לנכרי לעשות מלאכה.
הגמרא מביאה דין נוסף בענין ישוב ארץ ישראל: אמר רבי שמואל
בר נחמני אמר רבי יונתן, חלוקה – הקונה עיר שלימה בארץ
ישראל, בופין אותו ליקח – לקנות לה דרך בכל אחת מארבע
רוחותיה, משום ישוב ארץ ישראל, כדי שיהיה נוח להגיע אליה
מכל צד ולהתיישב בה.
הגמרא מביאה ברייתא המבארת את התנאים שהתנה יהושע
כשהנחיל לישראל את הארץ, שהתנאי הראשון הוא שיהיו רועים
ביערות:
תנו רבנן, עשרה תנאין היתה יהושע עם ישראל כשהנחיל להם את
הארץ.

ושמואל לא ציל קמיה דרב אפי – לא רצה להיכנס קודם רב אסי
שהיה גדול ממנו, ורב אפי לא ציל קמיה דרב – לא רצה להיכנס
קודם רב שהיה רבו. אמרי החכמים שהיו שם, מאן נתח – מי
יתאחר ויבוא לבדו, והחליטו דנתח – שיתאחר שמואל ונתי –
ויכנסו תחילה רב ורב אפי. שואלת הגמרא: ונתח – מדוע לא
יתאחר רב או רב אפי. ומשיבה: בדין הוא שרב ורב אסי יכנסו
לפני שמואל, משום ששמואל הוא הקטן שבהם, ורב מילתא
בעלמא הוא דעבד ליה – דבר בעלמא של כבוד עשה לשמואל,
משום שהוא מעשה דלמיה אדבריה רב עליה – שקילל רב את
שמואל, ומאותה שעה קיבל רב על עצמו לנהוג בשמואל כבוד.
אדכי וקחי – תוך כדי שסרבו החכמים להיכנס זה קודם זה, אתא
שניא קמיה ליה דינוקא – בא חתול וקטע ידו של ילד, ומשום
כך נפק ו- יצא רב ודרש, חתול מותר להורגו, ואסור לקיימו בביתו,
ואין בו משום גול כשהורגו, ואין בו משום הציווי של השב אבידה
לבעלים, כשנאבד לבעליו.
הגמרא מבארת מדוע רב היה צריך לומר את כל הדינים
האמורים. שואלת הגמרא: וכוין דאמר – שאמר רב שמואל
להורגו, מאי ניהו תו – לשם מה אמר שוב שאסור לקיימו בביתו,
הרי אם מותר להורגו כל שכן שאסור לקיימו. משיבה הגמרא: מהו
דתיקא – היה אפשר לומר, שאף שמואל להורגו, איסורא ליה –
אין איסור לקיימו, קא משמע לן רב שאסור גם לקיימו בביתו.
שואלת הגמרא: אמרי, וכוין דאמר – שאמר רב שאין בו משום
גול כשהורגו, מאי ניהו תו – לשם מה אמר שוב שאין בו משום
השב אבידה לבעלים, הלא הוא כאילו ברשות האדם לעשות בו
כרצונו. אמר רבינא, לענין שאם מצאו מת, אינו חייב להשיב את
עורו לבעליו.
הגמרא מקשה על רב מברייתא: מיתבי, רבי שמעון בן אלעזר
אמר, מנצלין בלבים בופין – קטנים ונמוכים, ונתולין, וקופין,
והולדות סנאים – סוג שרץ הגדל בין עצי הסנה, מפני שעשיוין
לנצר את הבית מן העכברים. ומבואר שיותר לגדל חתולים.
מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא באוקמא – הברייתא דיברה על
חתול שחור שאינו מסוכן, והא בחינא – ורב דיבר על חתול לבן,
שהוא מסוכן ומועד להזיק לאדם. מקשה הגמרא: והא מעשה דרב,
אוקמא הוה – אירע בחתול שחור, ומדוע אסר רב לגדל חתול
כזה. מתרצת הגמרא: הוה – במעשה של רב, אוקמא בר חינא
הוה – החתול השחור היה בנו של חתול לבן, ולכן הוא מסוכן.
מקשה הגמרא: והא מפניא פניא ליה רבינא – הלא רבינא נסתפק
בחתול כזה, דכעי ו- שנסתפק רבינא, אוקמא בר חינא – חתול
שחור בנו של לבן, מהו – האם מותר לגדלו, ומדוע פשוט לגמרא
שחתול כזה מסוכן לאדם. מתרצת הגמרא: כי קמפניא ליה לרבינא
– רבינא נסתפק רק באוקמא בר חינא, אוקמא – בחתול שחור
בן לבן בן שחור, ולכן יש מקום לומר שאינו מסוכן, אבל מעשה
דרב, באוקמא בר חינא הוה – היה בחתול שחור בן לבן
בן לבן, שהוא מסוכן לאדם כחתול לבן.
הגמרא מביאה סימן לאמוראים המזכירים במימרא הבאה: (חב"ד
בי"ח בח"ן סימן).
הגמרא מביאה שלושה דינים, ונחלקו מי אמרם: אמר רבי אחא בר
פפא משום ו- משמו של רבי אבא בר פפא משום רבי אבה בר
פפא, ואמרי לה – ויש אומרים, שאמר רבי אבא בר פפא משום רבי
הייא בר פפא משום רבי אבה בר פפא, ואמרי לה, שאמר רבי אבא
בר פפא משום רבי אבה בר פפא משום רבי חנינא בר פפא, מתריעין
על החיבוק – הציבור מתחננים בתפילה ומריעים בשופרות

המשך מעמוד ריד

ובמענה על הודעתו אשר בשבוע זו נכנסים לדירתם, הנה בטח לכל לראש יכניס לשם סידור
חומש תהלים ותנאי ויה"ר מהשי"ת שידורו שם בשלום ובהרחבה וימלא השי"ת משאלות לבבם
לטובה בכל הפרטים.
בברכה.